

5228 SAYILI KANUNLA VERGİ MEVZUATINDA YAPILAN DÜZENLEMELER

A. Murat YILDIZ
Gelirler Bakanlığı

Vergi mevzuatımızın yeniden yapılandırılması sürecinde özellikle son 1,5 yıl içerisinde oldukça kapsamlı vergi paketleri büyük bir hızla hazırlanarak yasalaşmış bulunmaktadır. Söz konusu kapsamlı değişiklikler, 4811 sayılı Vergi Barışı Kanunu ile başlamış olup, süreç bunu takiben çıkarılan 4842 sayılı ve 5035 sayılı Kanunlarla devam etmiş, 5035 sayılı Kanunla aynı günlerde yayımlanarak yürürlüğe giren ve mükelleflerin mali tablolarının enflasyon düzeltilmesine tabi tutmalarına imkan sağlayan 5024 sayılı Kanunla da önemli bir safhaya gelmiştir.

Söz konusu kapsamlı değişikliklerin oldukça önemli bir aşamasını oluşturan ve önemli bir kısım, vergi mevzuatı değişikliğine ait hükümler içeren ve yürürlük ve yetki maddeleri dahil olmak üzere 62 maddeden oluşan " 5228 Sayılı Bazı Kanunlarda ve 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik

Yapılması Hakkında Kanun" da TBMM Genel Kurulu'nun 17.07.2004 Tarihili birleşiminde kabul edilmiş, son olarak 31.07.2004 tarih ve 25539 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Söz konusu Kanunla yapılan değişiklikleri kısaca aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz.

I- VERGİ USUL KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER :

1. Maliye Bakanlığı'na mücbir sebep halinde mükelleflerden toplanmış beyanname alma veya hiç beyanname almama hususunda yetki verilmektedir.

2. Zor durum halinde mükelleflerin başvurusu olmaksızın Maliye Bakanlığı'nca ek süre verilebilecektir.

3. Vergi beyannamelerini elektronik ortamda gönderen mükelleflere, tahakkuk fişleri de idarece aynı yöntemle gönderilebilecektir.

4. Maliye Bakanlığına mücbir sebep halinde ödeme süresini azami bir yıl süreyle uzatma yetkisi verilmektedir.

5. Yararlanımları artıran bağlanımları olan istisnalarda zamanaşım süresi artırları ihlalini izleyen yıl başından itibaren bağlayacaktır.

6. Sahte ve yanlış belge düzenlemek amacıyla mükellef olanların mükellefiyetleri vergi inceleme elemanlarının düzenleyecekleri raporlara istinaden silinebilecektir.

7. Defterlerin Türkçe tutulması mecburiyetine istisnalar getirilmiştir.

8. Vergi beyannamelerinin elektronik ortamda alınabilmesini teminen düzenleme yapma konusunda Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

9. Tahsilat ve ödemelerini banka kanalı ile yapma zorunluluğu getirilen mükelleflerin bu yükümlülüğe uymamaları durumunda işleme konu tutarın % 5' i oranında özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

10. Kıyeri kapatma cezası uygulamasına son verilmiştir.

11. Banka mevduatlarının yıl sonu değerlemede dönem sonuna kadar işlemi olan faizler gelir olarak dikkate alınacaktır.

12. Banka kredilerinin yıl sonu değerlemede dönem sonuna kadar işlemi olan faizler gider olarak dikkate alınabilecektir.

13. Azalan bakiyeler usulünde ayrılacak azami amortisman oranı % 50' yi geçemeyecektir.

14. Özel finans kurumları vergi kanunları uygulamasında bankalar ile aynı esaslara tabi olacaktır.

15. Ödeme kaydedici cihazlar için % 100 oranında amortisman ayrılabilecektir.

II- VERGİ USUL KANUNU (LE 5024 SAYILI KANUN'UN ENFLASYON DÜZELTMESİNE İLİŞKİN HÜKÜMLERİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER :

1. Belli bir aktif büyüklüğünü ya da ciroyu aşmayan mükellefler için enflasyon düzeltmesi yapma zorunluluğu ertelenmiştir.

2. Enflasyon düzeltmesinde reel olmayan finansman maliyetinin tanımında defaiflik yapımları, özsermaye kalemlerine ait enflasyon farklarının vergilendirilmesine açıklık kazandırılmaları ve sarrafların sürekli olarak enflasyon düzeltmesi yapmaları zorunlu hale getirilmiştir.

3. 31.12.2003 tarihi itibarıyla yapılacak olan enflasyon düzeltme işlemlerine ilişkin esasların düzenlendiği V.U.K.'nin geçici 25 inci maddesinde uygulamada ortaya çıkan tereddütleri giderecek şekilde defaiflikler yapılmıştır.

4. Enflasyon düzeltmesinde hisse senetlerinin borsa rayiciyle düzeltilmesine ilişkin hüküm yürürlükten kaldırılmıştır.

III- 6183 SAYILI AATUHK'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER:

1. Maliye Bakanlığına mal varlığı araştırması yapılacak mükellefleri araştırmanın şekli, alanı, kapsamı ile alacanın türü ve tutarı itibarıyla sınırlama yetkisi verilmiştir.

2. Spor kulüplerinin vergi ve buna bağlı borçları için ödeme kolaylığı getirilmiştir.

IV- 4811 SAYILI VERGİ BARIŞI KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER :

1. Vergi Barışı Kanunu'ndan yararlanma imkânı kaybetmemek için aynı kanunun bazı maddelerine göre ödenmesi gereken taksitlerin son ödeme tarihi Eylül ayı sonuna kadar uzatılmıştır.

2. Vergi Barışı Kanunu kapsamında vadesinde ödenmeyen taksitlere ilişkin olarak uygulanan gecikme zammı oranı 01.01.2004 tarihinden itibaren % 10' dan, % 5'e düşürülmüştür.

V- GELİR VERGİSİ KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER :

1. 01.01.2004 tarihinden sonra eğitim ve öğretim faaliyetinde bulunmak üzere kurulmuş bulunan işletmelerin kazançları 5 yıl süreyle gelir vergisinden istisna edilmiştir.

2. Gelir vergisi mükelleflerinin bildirecekleri gelirden beyanname üzerinden indirebilecekleri giderlerin kapsamı genişletilerek 89 uncu madde yeniden düzenlenmiştir. Bu kapsamda yapılan değişiklikler ana başlıklar halinde aşağıdaki gibidir.

a)- Okul, sağlık tesisi ve öğrenci yurtlarına ilaveten çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin inşası veya faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan baki ve yardımlar da yıl-

lık kazançtan indirim konusu yapılabilecektir.

b)- Gerekli şartları taşıyan kültür ve sanat faaliyetlerini desteklemeye veya ülkemizin uygarlık birikiminin kültürü, sanatı, tarihi, edebiyatı, mimarisi ve somut olmayan kültürel mirası ile ilgili veya ülke tanıtımına yönelik olarak yapılan baki ve yardımların tamamının yıllık kazançtan indirim konusu yapılabilmesine imkan sağlanmıştır.

c)- Mükellefler, işletmeleri bünyesinde yaptıkları yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının % 40'ün yıllık beyan ettikleri gelirden indirebileceklerdir.

d)- Mükelleflerin, 31.07.2004 tarihine kadar yapmış oldukları araştırma ve geliştirme harcamaları hakkında eski hükümler uygulanacaktır.

3. Kanunla kurulan dernek ve vakıfların yanı sıra, bakanlar kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ile kamu yararına çalışan derneklere de GVK 'nun 94 üncü maddesinin 7, 8, 9 ve 14 üncü bentleri kapsamında yapılan ödemelerden tevkifat yapılmayacaktır.

4. Ekonomik ömrü beş yıldan daha az olan özel maliyet bedelleri yatırım indirimine konu olamayacak, beş yıldan daha fazla olan özel maliyet bedelleri ise yatırım indirimine konu olabilecektir.

5. Yıllara yaygın inşaat ve onarma işlerinden elde edilen kazançların beyan dönemi, gelir vergisi genel beyan dönemi ile uyumlu hale getirilmiştir.

VI- KURUMLAR VERGİSİ KANUNUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER :

1. Eğitim ve öğretim faaliyetinde bulunmak üzere kurulmuş bulunan kurumların kazançları 5 yıl süreyle kurumlar vergisinden istisna edilmektedir.

2. Kurumların yurt dışı iştiraklerinden elde ettikleri kazançlar ile yurt dışı iştirakleri ve daimi temsilcileri vasıtasıyla elde ettikleri kazançlar kurumlar vergisinden istisna edilmektedir. Bu kapsamda;

a)- Kurumların yurt dışı iştiraklerinden elde ettikleri kazançlar kurumlar vergisinden istisna edilmektedir.

b)- Kurumların yurt dışı iştirakleri ve daimi temsilcileri vasıtasıyla elde ettikleri kazançlar kurumlar vergisinden istisna edilmektedir.

c)- Aktif toplamının en az % 75'i yurt dışı iştiraklerden oluşan tam mükellef kurumların yurt dışı iştirak kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmektedir.

3. Kurumların yurt dışı iştiraklerinden elde ettikleri kazançlar ile yurt dışı iştirakleri ve daimi temsilcileri vasıtasıyla elde ettikleri kazançlar 30.06.2005 tarihine kadar Türkiye'ye getirilmek suretiyle kurumlar vergisinden istisna edilmektedir.

4. Kurumlar vergisi mükellefleri, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının % 40'ünün yıllık beyan ettikleri gelirden indirebileceklerdir.

5. Kurumlar vergisi mükellefleri de, gelir vergisi mükelleflerine paralel olarak zarar mahsubu ile bağ ve yardımlar beyanname üzerinden indireceklerdir.

6. Maliye Bakanlığı'na tasfiye incelemesi yaptırmama konusunda düzenleme yapma yetkisi verilmiştir.

7. Dar mükellef kurumlardan KVK'nun 24 üncü maddesi hükmüne göre yapılacak tevkifatlara ilişkin ödeme süresi beyannamenin verildiği ayın 26'sı olarak yeniden düzenlenmiştir.

8. 2003 yılı sonuna kadar tevkif yoluyla ödenmiş ancak mahsup ve iade imkanı bulunmayan fon paylarının belli orandaki kısmının 2004 yılı kazancının tespitinde gider olarak yazılabilmesine imkan tanınmaktadır.

VII- KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER :

1. İhracatçılara mal teslim eden imalatçılara iade edilecek katma değer vergisi, ihraç edilen mala ilişkin imalatçı satış bedeline göre hesaplanan vergiden imalatçı aleyhine matrahta meydana gelen defaiflikli ile ilişkin verginin düşülmesinden sonra kalan tutardan fazla olamayacaktır.

2. KDVK'nun "araçlar, kıymetli maden ve petrol aramaları ile ulusal güvenlik harcamaları ve yatırımlarda istisna" başlıklı 13 üncü maddesinde defaiflikler yapılmıştır. Bu kapsamda yapılan defaiflikler ana başlıklar halinde aşağıdaki gibidir.

a)- KDVK'nun 13 üncü maddesinin "Araçlar, Petrol Aramaları ve Te"

vik Belgeli Yatırımlarda istisna" şeklinde olan bazı "Araçlar, Kıymetli Maden ve Petrol Aramaları ile Ulusal Güvenlik Harcamaları ve Yatırımlarda istisna" olarak değerlendirilmiştir.

b)- Deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında verilen hizmetler yeniden tam istisnalar kapsamına dahil edilmiştir.

c)- Altın, gümüş ve platinle ilgili arama, işletme, zenginleştirme ve rafinaj faaliyetlerine ilişkin olmak üzere bu faaliyetleri yürütenlere yapılan teslim ve hizmetler tam istisna kapsamında KDV'den istisna edilmiştir.

d)- Limanlar ve hava meydanlarının inşası, yenilenmesi ve genişletilmesi işlerini fiilen kendisi yapan veya yaptıran mükelleflere bu işlere ilişkin olarak yapılan mal teslimleri ve inşaat taahhüt işleri KDV'den istisna edilmiştir.

e)- Çıkarım ve dağıtım güvenliği kurullarına milli savunma ve iç güvenlik ihtiyacı için yapılacak silah, makine, cihaz, sistem ve benzeri alımlarına ilişkin teslim ve hizmetler ile bu işlemleri yapacak olanlara işlemlerle ilgili olarak ifa edilecek teslim ve hizmetler KDV'den istisna edilmiştir.

3. KDVK'nun "Sosyal ve Askeri Amaçlı istisnalarla Diğer istisnalar" başlıklı 17 nci maddesinde değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda yapılan değişiklikler ana başlıklar halinde aşağıdaki gibidir.

a)- Üniversiteler ve yüksek okullar ile 625 sayılı kanun hükümlerine göre ilgili bakanlıktan faaliyette bulunma izni alan özel okullarda, öğrenci kapa-

sitesinin %10'unu geçmemek üzere bedelsiz olarak verilen eğitim ve öğretim hizmetleri istisna kapsamına alınmıştır.

b)- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kendilerine tanınan görev gereği ve kuruluş amaçlarına uygun olarak verdikleri ruhsat, izin, onay ve benzeri hizmetler KDV'den istisna edilmiştir.

c)- Milli Piyango dairesince düzenlenen bazı oyunların tertiplenmesi ve oynanması KDV'den istisna edilmiştir.

d)- Dore külçe altın teslimleri istisna kapsamına alınarak, hurda lastik ve kauçuk teslimleri istisna kapsamına alınarak, külçe hurda teslimlerinin istisna olduğuna açıklık getirilmiştir.

e)- Deniz ve hava taşıma araçları için verilen hizmetlere ilişkin istisna 17 nci maddeden çıkarılarak 13 üncü maddeye taşınmıştır.

f)- Tasarruf mevduatı sigorta fonuna Bankalar Kanunu hükümlerine göre yapılan mal ve hakların teslimi işlemleri KDV'den istisna edilmiş, TMSF'ce yapılan kiralama işlemleri ise istisna kapsamına alınmıştır.

g)- Gümrük antrepoları ve geçici depolama yerleri ile gümrük hizmetlerinin verildiği gümrüklü sahalarda; ithalat ve ihracat işlemlerine konu mallar için verilen ardiye, depolama ve terminal hizmetleri ile vergisiz satış yapılan işyerlerinin ve bu işyerlerine ait depo ve ardiye gibi bağımsız birimlerin kiralanması KDV'den istisna edilmiştir.

h)- Hazine Ve Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü'nce yapılan taahhüt mal teslimleri ile Hazinece yapılan irtifak hakkı tesisleri KDV'den istisna edilmiştir.

4. Vergiden istisna edilmiş işlemleri yapanlar istedikleri takdirde vergiye tabi tutulacaklardır.

5. Yangın nedeniyle zayı olan mallara ilişkin katma değer vergisinin de indirim konusu yapılabilmesine imkan tanınmaktadır.

6. Üçüncü sınıfta vergisi ödenemeyen veya eksik ödenen vergilerin tahsili yeniden düzenlenmiştir.

7. Türkiye'de gerçekleştirilecek toplantılar düzenleyenlere bu amaçla yapılacak teslim ve hizmetler ile bu toplantılara katılan yabancı heyetlerin konaklamaları ve bunlara görevlerinin ifasını kapsamında yapılacak teslim ve hizmetler 31.12.2005 tarihine kadar katma değer vergisinden istisna edilmiştir.

8. Karayolları Genel Müdürlüğü'nce yapılacak taahhüt mal teslimleri ile Orman Genel Müdürlüğü döner sermaye sabit kıymetlerinde kayıtlı tapulu taahhüt malların teslimleri KDV'den istisna edilmiştir.

9. Kısmi istisna kapsamına giren mal ve hizmetlerin ihracında yüklenilen KDV'nin ihracatçılara iadesi imkanı getirilmiştir.

VIII- ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER :

1. Sakatlık derecesi % 90 veya fazla olan malul ve engellilerin özel tertiba-

lı olmayan araç alımları da ÖTV 'den istisna edilmektedir.

2. Kayıt ve tescile tabi olan ve II sayılı listede yer alan araçların eyleme mahsus motorlu araçlara dönüşürülmesi halinde ÖTV alınması hükme bağlanmıştır.

3. ÖTV Kanunu'nda yer alan liste ve cetvellerde değişiklikler yapılmış, bazı mal gruplarının tesliminde uygulanacak ÖTV oranları artırılmıştır.

IX- DAMGA VERGİSİ VE HARÇLAR KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER :

1. Maliye Bakanlığı'nın veya Sayıştay'ın vizesine tâbi ihale kararlarının, vize edilmemesi durumunda ihale kararının hükmünden yararlanılmaması sayılarak bu işlem vergiye tabi olmayacaktır.

2. Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları damga vergisine tabi hale getirilmiştir.

3. Yatırım fonlarının kuruluşu, sermaye artışı ve süre uzatımlarına ilişkin düzenlenen kağıtlar damga vergisinden istisna edilmiştir.

4. Bankaların yanı sıra özel finans kurumları ve tüketici finansman şirketleri ile kişiler arasında düzenlenen kredi kartı üyelik sözleşmeleri damga vergisinden istisna edilmiştir.

5. Tüketici finansman şirketlerince kullanılacak tüketici kredilerinin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kağıtlar damga vergisinden istisna edilmiştir.

6. "Damga vergisine tabi kağıtlar" ibaresi elektronik ortamda oluşturulan

belgeleri de kapsayacak şekilde yeniden tanımlanmıştır.

7. Kestikten kesinti suretiyle hesaplanan damga vergisinin ödeme süresi, muhtasar beyanname ile beyan edilecek vergilerin ödeme süresi ile uyumlu hale getirilmiştir.

8. Bakanlar Kurulu'na elektronik ortamda gönderilen kağıtlar için uygulanacak damga vergisi oranı belirleme konusunda yetki verilmiştir.

9. Harçlar Kanunu'na bağlı (8) sayılı tarifede yer alan bazı ifade ve harç tutarlarında değişiklikler yapılmıştır.

X- DİĞER KANUNLARDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER :

1. Özel iletişim vergisinin kapsamı genişletilerek, telekomünikasyon kurumuyla görev veya imtiyaz sözleşmesi imzalamak veya bu kurumdan ruhsat veya genel izin almak suretiyle telekomünikasyon alt yapısı kurup işleten veya telekomünikasyon hizmeti sunan işletmecilerin bütün telekomünikasyon hizmetleri özel iletişim vergisi kapsamına alınmıştır.

2. Vergi ve diğer mali yükümlülüklerle ilgili olarak araştırma ve çalışmaların, toplumun çeşitli kesimleri ve gelir politikalarının belirleyen kurumlarla paylaşmak, uluslararası gelişmelerin ışığında ekonomiyle uyumlu, adil, etkin ve toplumsal uzlaşmaya dayalı şekilde bir vergi sisteminin oluşturulmasına katkıda bulunmak ve vergi bilincinin gelişmesine yardımcı olmak gibi amaçlarla **Vergi Konseyi** kurulmuştur.

3. Araç muayene istasyonlarının özelleştirilebilmesini teminen gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır.

4. Mevcut uygulamada 10 gün içerisinde ödenmeyen trafik cezalarının birinci 10 günün sonunda iki katına, ikinci 10 günün sonunda ise 3 katına çıkması sonucunu doğuran uygulamaya son verilerek, yapılan değişikliklerle ödeme derhal yapılmadığı takdirde para cezalarının, tutanağın tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmeyen cezalar için bu tarihten itibaren her ay için % 5 faiz oranında uygulanmasına hükümlenmiştir.